דער אידישער זשורנאל

קענען זיי ברענגען שארען?

פון י. ב'ם

ווייזער אמאהל האט פאסירט אזעלכעס. וואס יעדעס אידיש הארץ הערט אויף קלאפען א ווײַלע. ווען מען דערמאהנט זיך ווי א אידישע פרוי, א מיטער פון קינדער, א שוועסטער פון די געשענדעטע און געלארגעטע שוועסטער אחרע האט געוואגט צו ערקלעהרען, דאס זי ווייסט ניט פון קיין באזונדערע אידעע, זי פארשטעהט ניט וועמען מען דארף העלפען, ווייל זי האט שוין גענוג געהאלפען דיליידענדע פון אנדערע נאציאנען, און זי זעהט ניט דערפאר קיין נויטיגקייט פאר אידישע הילף.

צו דער צייט, ווען פון איין זייט, דיסקוטירען די געעסטע שטאאטס מענער די אידען פראגע, וועלענדיג רעכטפערטיגען די געפיינינסטע אידעע, פאר זייער געטרייהייט און כלוט פארגיסונג אויף אלע שלאכט פעלדער, אין דער צייט ווען מאטערנישען און אלערליי יסורים ווערען אנגעטון צו די אידישע פרויען און אונשולדיגע קינדער, וועלכע צאפלען זיך אונטער די מערדערישע הענט, געפינט זיך נאך א אידישע פרוי, וועלכע לייכענט אינגאנצען, אז אויך איהרע זענען ווערט געשטיצט צו ווערען, און טוט דאס אין דער געגענוואר פון ניט אידישע פרויען.

די מלחמה, וועלכע האט פון איין זייט געלייכט, געמארדעט, פארהארטעט וועט ערען מענשלעכען געפיהל, האט פון דער צווייטער זייט געגעבען א הייפסט געפיהל צו דערהאלטען, טרייסטען און העלפען די ליידענדע, די מלחמה וועלכע איז א שותפות'דיגע געווען, ניט געמאכט קיין אויסנאהמע צווישען מענש און מענש, פון וועלכער נאציאן ער זאל ניט זיין, האט אויך אויסגעלערענט די הילף און טרייסט געבען, און אזוי איז עס טאקע געטון געווארען. יעדע נאציאן האט געהאלפען צוזאמען, אין די פלעצער וואו הילף איז מעגליך געווען.

די אידישע ליידען זענען דאמאלס ניט באוואוסט געווען, און דערפאר זע־נען זיי ווייניג וואס געשטיצט געווארען. עס איז אויך ניט מעגליך געווען צו העלפען אידען אלס באזונדער געליטענע, ווי עס איז געטון געווארען צו בעלגיען, סערביען, און אנדערע.

מיט דעם סוף פון דער מלחמה, האבען די אידישע ליידען דערגרייכט צו דער העכסטער שטופע. עס ענטפון ערשט יעצט באוואוסט געווארען די שווערע ליידענ דער מערדעריי, און דער שרעקליכער הונגער, וואס די אידען לעבען איבער, און מיט רעכט האבען די אידישע פרייען דעם געשריי אויפגענומען, און געפאדערט פון אנדערע צו העלפען די אידען, פונקט ווי אידען האבען מיטגעהאלפען אלע אנ־דערע.

די פארזאמעלטע אידישע פרויען אין קינג עדוואַרד האטעל האבען זעלבסט ניט געגלויבט דאס צווישען זיי געפינען זיך נאך אזעלכע, וועמענס אייערען עס זענען פארשטאפט, פאר זייערע אייגענע הילפס'געשריען, און זייער האנדלונג, ערקלעהרענדיג דאס זיי זענען מחיל די הילף פון זייער סביבה, צייגט אז די אסי־מילאטאריענס קענען ניט נאר קיין שאדען ניט ברענגען, נאר וועדען נאר פאר־אלטעט און לענען צו אידישער ארבייט מעהר ניט צוגעלאזען ווערען.

די אידישע פרויען, וועלכע גלייבען נאך אלץ צו געפינען חן, אין די אויגען פון דער ניט אידישער וועלט, פארלייקענדיג זייער אפשטאמונג, וועלען זיך קודצליך איבערצייגען אז זייערע מעטארען וועלען זיי פארשטויסען פון ביידע געזעלשאפטען.

די אמת אידישע פרויען גרייסע, אבער יעצט זייער וועג, און ווערען־גע־ווים מיט נאציאנאלען שטאלץ אויף איהם ווייטער געהן.

וואס אידען אין גאליציען טוען און דענקען

נייעס וועגען דער טעטיגקייט פון די גאליציאנער אידען, ווע־נען וועלכע עס איז באריכטעט געווארען אין דער „וויע־נער מארגענצייטונג", פון וואנען מיר ענטנעהמען עס

אין מזרח גאליצישע שטעטלאך

איך האב באזוכט עטליכע אידישע שטעדטלאך אין מזרח־גאליציען, ווי, בעלזע, סרייסטינאפעל און קאמונקאפסטרי מולאווא, די אלע זענען ס'רוב פארבראנט נאך פון די קעמפע. וואס האבען זיך אמאל דארט אבגעשפיעלט. א דאנק דעם אחרות פון אונזערע ווענדע עקזיסטירען דארט נאך די ציוניסטישע פראיינען מ'הען זאגען, על פי נס ווייל כמעט אלע פרייהייטע מיטגלידער זענען אצינד ביים מיליטער. די צאהל פון די מענליכע מיט גלידער פון'ם פעראיין אין סרייסטינאפעל איז ניישט מעהר ווי 27. דאנענען צעהלט דער ווייבליכער פעראיין בערך דאס דאר־פלץ. — באזונדערס אין קאמונאנקאסטרי מולאווא מאכט די ווענד זעהר גרויסע פארשריטע. א דאנק דעם לייטער פון דער העברעאישער שולע ה'. מ. פאטלא־רעוויסקי, ווערען עפטערס אבגעהאלטען פארטרעגע פון אידישער נעשיכטע און לי־טעראטור. — פארהאנען איז דארט די פארטיי „חסידי בעלז" דער אומר־בראש איז דער רב, וואס איז אצינד צווישען קומען פון רוסישער געפאנענשאפט.

אצינד שפיעלט זיך דארט אב אזא מין זאך: חול המועד סכות איז פ'ב'ם פעראיין אויפגעפיהרט געווארען „דער כטלן" אדער „די תחנה אויף שפאס". דאס שטיק איז זעהר גוט געלונגען און עס איז געזאמעלט געווארען עטליכע טויזענד קראנען פאר וואהלטעטיגען צוועק. דער רב איז דערפון געוואהר גע־ווארען, און פערלאנגט אצינד, אז דאס מיידעל, מיט האבען א גט, כאטש ס'זענען פארהאנען ערות. אז דער „חתן" האט דעם „הרי את..." נישט אויספיהרליך געזאגט. איבערגענען האט ער איהר נאר־נישט אין דער האנד געגעבען, אבער די ערות וויל ער גארנישט אויסהערען: ער דאנקט נאט וואס ער האט אויף באשערט אזא אנהאלטספונקט דאמיט, — ווי ער זאגט — ער זאל מענען די ציוניסטען, עזהר מן השורש זיין.

— אין קרייסטינאפעל ליידט נישט די שענענד פון אזעלכע שטעדטינגען אפילו הסידים שיקען שוין די קינדער אין דער העברעאישער שולע. — א סך שלעכטער זעהט אויס דאס שטעדטעל טאפארוו, וואו ס'געפינען זיך זעהר פיעל אידישע קינדער, וואס נעהמען ארום בטי. דער רב קימערט זיך נישט דארום.

ש. וואלפיש.

לעמבערג.

דאס הינע קאמיטע פונ'ם אפפערטאג" האט שבת דעם 12 אקטאבער פערא־נ־שטאלטעט א פאלעפטינא טעע־אוועגד" פאר דעם ארץ ישראל יתומים פאנד וועד בער אין אין יעדער בעציהונג גלייכגען.

צום ערשטען מאל האבען זיך אין דעם פערא־נשטאלטונגס קאמיטע באטייליגט כמעט לייטער דאמען פון דער אס־מילאציע וועלכע האבען באשענקט דאס בופעט מיט טויערסטע בעקעריין און משקאות.

די שמחה האט געדויערט ביז זייגער 12 ביי נאכט און מיט דעם אבזיגען די התקוה האט זיך דער אוועגד געשלאסען.

דער אוועגד האט געבראכט 4500 קר. הכנסה פאר דעם צוועק פונ'ם אפפערטאג דעם הויפט פערדיענסט פאר דעם געלונ־גען פון דעם אוועגד האט מר. לעעלין ריזד מתתיה הה.

דראהאביטש

מאנטאג דעם 14 ד. ה. איז געווען דא א גרויסע מאניפעסטאציע פארזאמלונג דער גרויסער זאל איז געווען איבערפולט די בעהערדע האט פערבאטען אידיש צו רעדען דאריבער זענען די רעדנער געווען נעצוואונגען צו רעדען דייטש. איז קודצע ווערטער האט דר. אבערבאך באגריסט די פארזאמלונג. דעם פארזיץ האט איבערגע־נומען דר. טאנענבוים נאך דעם הערען לוי ריכטער האט גערעדט דר. שפיגעל. וועלכער האט מיט זיין פייליגער רעדע גע־מאכט א טיעפען אינדרוק אויפ'ן פארזא־מעלטען עולם. דערנאך האט מען געפאסט רעזאלוציעס. אין וועלכע עס ווערט פאר־לאנגט פארן אידישען פאלק א נאציאנאלע היים אין ארץ ישראל און נאציאנאלע אוי־טאנאמיע אין די לענדער פונ'ם גלות.

ווינה.

זלאטשוב

דא איז אין דער גרויסער שוהל אב געהאלטען געווארען א פאלקס פערזאמ־לונג מיט דעם פראגראם דאס אידישע פאלק און דער פרידען. די אלטע גרויסע שוהל איז געווען פול מיט פארטרעטער פון אלע פאלקס־שיכטען.

דר. הירשהארן האט ארומגערעדט אין א שעה'דיגער רעדע די באדייטונג פונ'ם אידען שטאאט און פון דער נאציא־נאלער אייטאנאמיע פאר די אידען אין אלע לענדער פון גלות. די ווערטער הא־בען אויפ'ן עולם געמאכט א גרויסען רושם: נאך זיין רעדע איז אנגענומען גע־ווארען א רעזאלוציע, וועלכע פארערט פון דער רעגיערונג די זאפארטיגע אנערקע־נונג פון דער אידישער נאציע. אויענדרס איז פארגעקומען א מאניפעסטאציע אין די הויפט גאסען פון דער שטאדט אין וועלכער ס'האבען זיך באטייליגט טוי־זענדער אידישע בעלי בתים, סטודענטען און ארבעטען.

כ. ר.

ביעליץ.

דא האט זיך געשאפען א גרינדונגס קאמיטע פון ישוב ארץ ישראל אין וועל־כען עס באטייליגט זיך אויך. הרב ר' משה שטערן פון אנדרעכוב קולטוסראט מאבער און פיעל אנגעזעהענע בעל בתים. דאס קאמיטע האט אבגעהאלטען אונטער דעם פארזיץ פון ר' פייוועל ראביאוויטש א פערזאמלונג אויף וועלכער דער אנ־רעכאווער רב האט געהאלטען א שעהנע רעדע. וועלכע האט געמאכט אויף דעם עולם א גרויסען איינדרוק. עס האבען נאך געגרעדט קולטוסראט מאבער און אנ־דערע בעל בתים וועלכע האבען זיך אלע אנגעשלאסען צו דער אויספיהרונג פון דעם רב. נור ר' ישראל יוסף ראפאפארט און אברהם טויבער האבען געפרופט די זאך צו שטערען, אבער עס איז זיי נישט געלונגען.

ה. א.

ראזואראן.

דא איז אבגעהאלטען געווארען א גרויסע אידישע מאניפעסטאציאנס פער־זאמלונג אין הינען בית המדרש ווי ס'איז געווען פערזאמעלט די נאנצע אידישע בא־פעלקערונג. דער היגער ראש הקהל האט זיך פערגעסען צו קומען אבער א פוילייש נאציאנאל פאהנ האט ער נישט פארגעסען ארויסצוהענגען. אן אינטערע־סאנטען רעפעראט האט געהאלטען ר' פנחס גינזבערג פון קאונע. דער רעפערענט האט אינגעווינען אויף דער איצטיגער לא־גע פון די אידען אין גלות, אין ערהלעטע אז די ארטאראקסישע קרייזען מוזען צו טרעטען צום נאציאנאלען געדאנק. די פארזאמלונג האט איינשטימיג אנגענומען די רעזאלוציעס פונ'ם פארטיי־ראט.

צבי הורבית.

ראהאטין.

די הייגע ציוניסטישע יוגענד האט פארהאנשטאלטעט א פאלקס־אוועגד לטובה פון די הייגע אלמנות און יתומים פון דער מלחמה. דער אוועגד איז זעה־ר געלונגען. עס וויל זיך נאך פרענען פאר־ווארען געשריבען מיט אידישע אותיות. אבער דייטש. צום פאלק דארף מען דער־דען אידיש.

יהודה יצחק טיילער.

באקאנטמאכונג

דער באלטימאר רבי הרב ר' יחמיאל גדלי' בהר"הצ ר' יעקב יצחק זצ"ל וועט דאווענען דעם שבת פ. תצוה אין די ראקיווער שול דיארסי סטריט

אין וועט דארט פיהרען די טישען לילש"ק אין שלש סעודות און מוצש"ק מ"מ מלכה, אויף וועט ער זאגען א דרשה פאר קריאת התורה.

רעם רבינס אכסניא איז 225 בעווערלי סט.

4580 2 7

NATIONAL THEATRE — נייטשנאל טעאטער

היינט אבענד ווערט געשפילט
די גרויסע מייסטערווערק **די עגונה**
מארגען מאטינע דעם 8־טען פעברואר
אייער לעבלינגס־אפאמדיע צום ערשטען מאל דיעזען סיזאן
די גאלדשנע חתונה
מארגען אבענד דעם 8־טען פעברואר
די גרויסע מייסטערווערק
מענער און פרויען
פון ז. ליבין.

מ'מוזאך אויענס 12־טען פעב עה־רען אוועגס פאר אונזער אפאמיקער
ספעשיעל פיר דיעזען אוועגד. עטוואס איבערראשענדס.
בעזוארגט זיך מיט טיקעטס.

הערר איב קארפ

טאנאפסקים כשר רעסטאראנט
59 טשעסטנאט סט. קארנער לואיזא סטריט
מיר סערוויען גוטע אין געשמאקע מיעלס. צופרידענהייט גארא־נטירט. קומט אין איבערצייגט איך.

תלמוד תורה אהבת שלום וועסט טאראנטא
מאכט בעקאנט צום ווערטהען פובליק אז די פרוען פון דזשאנקשאן האבען אראנזשירט א גרויסארטיגען באזאר וואס וועט זיך אנפאנגען דעם 10 טען ביז דעם 13־טען דיעזעס מאנאט אין 3258 דאנדאל סט. זעהר ווערטפאלע זאכען איז דא צו פארקויפען פון קלאדינג און דזשולערי און הויז ארטיקלען. וואס דאס וועט פאקויפט ווערען ביזיגעל ווי אין האלסייל. מיר זיינען זיכער אז עס וועט לוינען. קומען פון שטארט אהער קויפען די גרויסע באארגיינס. און דער גאנצער בענעפיט וועט געהן אויף דער ת"ח. די קאמיטע.

קויפט אייערע קויהלען פון
יאנעווער בראדערס
וואו איזט בעקומט בלויז ראזשערס קויהלען סיט ראדזשערס וויקעס
אפים 120 יוניווערסיטי עווענייו מעל. קאל. 376

א גרויסער
מאסענפארזאמלונג
פאר די
מלחמה קרבנות
ווערט פארופען אין דזשאנקשאן
אין דער שוהל כנסת ישראל
דיזען זונטאג דעם 9 פעברואר
2 איהר שארף
דער פרעזידענט פון קאנפערענץ מ. גאלדסטיק
וועט רעדען, איבער דער לאגע פון די מלחמה ליידענדע. ער וועט אויך באריכ־טען דעם צוגעגן דעם פאנפערענץ. וואו דאס געזאמעלטע געלד איז געשיקט געווארען.
ש. מ. שאפירא מיטארבייטער פון „זשורנאל"
וועט רעדען איבער דער זעלבער טעמא. אויסער אנדערע גוטע רעדנער.
קומט אלע אידען העלפען אייערע אייגענע אין הערען וואס עס טוט זיך ארום דעם קאנפערענץ ווי איך די לאגע פון אונזערע אייגענע איבער דער גאנצער וועלט.

העלפט אידען
די תלמוד תורה עץ חיים
פון איהר יעצטיגער נויט
ווייל עס איז אונמעגליך א תלמוד תורה וואו עס לערנען קיין עין הרע איבער דריי הונדערט קינדער זאל מעהר ניט האבען ווי צוויי קלאזעטס, אויף זיינען מיר געווארענט געווארען פון סיטי האל. צו פארמאכען די תלמוד תורה און דאס דארף האפטען דריי טויזענד דאלאר, דעריבער האבען מיר בעשלאסען, ארויס צו שיקען קאמיטעס.
פאר א קאלעקשאן
זונטאג פ"תצוה דעם 9־טען פעברואר
אין מיר אפיעלען צו אייך אלע אידען עשה למען תינוקות של בית רבן, דערלאזט ניט קומען צו אזא חרון השם דאס אזא אנשטאלט ווי די תלמוד תורה עץ חיים, וואו אזוי פיעל אידישע קינדער האבען אן אמת'ע אידישע ארטהאדאקסישע ערציהונג זאל מיזען פארשליסען די טיהרען איבער געלד מאנגעל. יעדער איד מיט א אידישע הארץ. אין געוויסען אין פערפליכטעט צו שטיצען אין העלפען די ת"ת פון אונ־טערגאנג רח"ל, נעהמט אויף די קאמיטעס בסבר פנים יפות אין ניט זיי ברצון טוב אין וואו די קאמיטעס וועלען ניט דערגרייכען צו זיין זאל יעדער געלבסט שיקען זיין בשטייערונג אין תלמוד תורה עץ חיים 68 דיארסי אין אין דעם זכות פון דער תורה הקדושה. וועלען מיר געהאלפען ווערען מיט מיט שלום וכל טוב.
י. שידלאווסקי פרעזידענט
אין קאמיטע.

ניו יארקער לערער
איך מאך בעקאנט דעם ווערטהען אידישען פובליקום, אז איך האב זיך אבגעטיילט פון הענדעלמאנען אפעס א פארטנער, און איך האב אויפגע־עפענט פאר מיר אליין א חדר. איך גיב די בעסטע אידישע ערציהונג, גאראנטיר פאר צופרידענהייט, איך בין אויך איינער פון די גרעסטע ספעציאליסטען צוגרייטען באיעס פיר בר מצוה פיר 2 מאנאט צייט וואס וועט איבערראשען יעדען צוהערער.
דוד גרינפעלד
לערער פון דעם ניויארקער חדר 166 יוקליד עווענוי טאראנטא.

דישעס צו פארענדען
אויף חתונות, ברית'ן בעלער, פארטיעס און אלערליי שמחות. אויך טייבעלס און בענטשעס צו ישרער צייט צו רענטען.
הערי ריטאוויי 113 דענישאן עוו.
טעלעפאן קאלעדוש 8847.

שוויין באשליסט צו האב־בען א גרויסע ארמיי

בערן פעברואר 6.

מיט 101 שטימען געגען 18 האט דער נאציאנאל ראט באשלאסען צוריקצוגעבען זען דעם פארשלאג דאס דער מיליטערי שער באדזעסעס זאל קונטרעגעס יאהר פאר פלעגערטע ווערען מיט צוואנציג מיליאן פראנק.

דער פארשלאג וואס די סאציאליסטי־שע דעפוטאטען האבען אריינגעבראכט צוריקצוזאמען דע סנאנצען קרעדיטשע אין אנשטאט דעם זאל איינגעפיהרט ווע־רען פאלדאטען ראטען מיט אויינהייט ריכטן געהאלט אין דער גאנצער ארמיי איז דורכגעפאלען מיט 132 געגען 11 שטי־מען. די געגנער פון די סאציאליסטען האבען געטענה'ט דאס שוויין מוז אויס האלטען א פערעראלע גוט באוואפענטע ארמיי צו פאבזיכערען די זיכערקייט פון שוויצארען.

ווערעז משוגע פון הונגער

לאנדאן פעברואר 6.

טעלעגראמען פון ווין צו דער עקסטשיינרוש טעלעגראף מעלדען דאס די באפעלקערונג פון לינץ אויבער עסט־רייך איז כמעט געווארען פון הונגער און האט אנגעהויבען בעפאלען פלעצער וואו מען פערקויפט עסענווארן רויבענדיג אין אלע זייטען אהן אונטערשייד. די רע־גיערונג איז מאכטלאז צו טון עפעס וועגען דעם.

טשעכא סאוואקען לייגען פאר טענות פארן שלום קאנפערענץ

פארין פעברואר 6

אן אפיציעלע ערקלעהרונג וואס איז היינט ארויסגעגעבען געווארען לויטעט: דעם פינפטען פעברואר האט די אלי־ערטע פרעזידענץ דעלעגאציע אויסגע־הערט מ. קראמארש און מ. בענעש, וועל־כען די טענות פון דער טשעכא סלאוואקי־שער רעפובליק.

עס וועט ערוועהלט ווערען א קאמיסיע צו צוויי מיטגלידער פון די לענדער פראנקרייך, בריטאנען, און די פאראייי־נטע שטאטען אויסצוגלייכען די טע־נישע פאנטערען פון דער פראגע.

קאמיסיע צו פארלייכטערען בלאקאדע

פארין פעברואר 6.

א בלאקאדענראט פון סופרים קאונסיל איז ארגאניזירט געווארען מיט'ן ציוועק צו אראנזשירען אז די בלאקאדע אויף די פיינדליכע לענדער זאל פארקלענערט ווע־רען און ערלייכען ארויסצופיהרען סחורות די קאמיסיע בעשטעהט פון וועגס מע־קארמאק פון די פעראייניגטע שטאאטען אלס טשערמאן. די אנדערע ווייגען לארד באלפורט סעסיל אין בראזיל ראטמייער פון בריטאניען, דער פראנצויזישער קאמערין מיניסטער און דער שפייז מיניסטער פון איטאליען.

חזן

קאפלאנס
שיפס קאנטאר
איז דער פלייס וואו איהר קענט בעקומען אלע סארטען אינשורענס פון די שטארק סטע פאמפאניעס אין די וויקטאר וויקטרא לאם מיט דעקארדס בעקומט איהר
אין חזן קאפלאנס שיפס קאנטאר
297 קווין סט. מעלעפאן אראלייך־239
מוהלשאפט און סירוף קרושין נעהם איך אן מיט די בעסטע אופריכטיגקייט ווי א מער.

געמופט

מיין פריוואט אדרעס איז איצט 1 לע־אנארד עווענוי, אפארטמענט הויז. מיין טעלעפאן נומער איז דערזעלבער: קאל. 3741.

איך האב איצט צייט צו אטענדען צו מיין פערצווייגטער טעטיגקייט ווי אינשורענס, בוכפיהרונג, איבערזעצונגען, ארבייט פאר קאמישאן א. א. וו.

איך האב אין איינינג טעג געסע־טעלט סכסוכים פון דריי פירמאס. אין איין פאל בלויז האב איך זיך געמוזט ווענדען צו א שליש.

אכטונגספאל י. ראזען.

4547 2 12

פוטער, עגס קרים און טשיס
פון אונזער אייגענע קרימערי, פריש אלע טאג, האלסייל און ריטייל
א. נארינסקי
96 עליזאבעט סטריט.